

Utbildningsdepartementet, 103 33 Stockholm

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen (U2015/05012/UH)

Sammanfattning

Försäkringskassan är positiv till den föreslagna utbildningen och utbildningsbidraget mot bakgrund av den lärarbrist som Sverige står inför.

Försäkringskassan begränsar dock sina synpunkter främst till de delar som berör Försäkringskassans verksamhet.

- Försäkringskassan konstaterar att antalet som omfattas av förslaget är litet och att det i sin tur medför att det är ett fåtal individer, om ens några, som kan komma att ansöka om att få behålla utbildningsbidraget vid frånvaro. Försäkringskassan behöver trots att antalet är litet, ha förutsättningar att hantera gruppen.
- Försäkringskassan förordar vid vård av närstående i första hand en lösning i förordningen om utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som motsvarar den reglering som idag gäller för studerande med studiestöd enligt studiestödsförordningen (2000:655). I andra hand förordar vi en andra lösning som vi redogör för.
- Vi ifrågasätter om sekretesskyddet i förslaget är tillräckligt vid barns eller närståendes sjukdom.
- Vi noterar att det utöver de kostnader som beskrivs i förslaget kan tillkomma ytterligare kostnader för Försäkringskassans administration.

Synpunkter på förslaget

4. Ett tillfälligt utbildningsbidrag införs till studenterna på den särskilda kompletterande pedagogiska utbildningen

4.3 Utbildningsbidrag vid frånvaro

Tillvägagångssättet för att bevilja studieuppehåll vid frånvaro för vård av barn eller närstående enligt 10 § i förslaget om förordning för utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning beskrivs inte i detalj. För att kunna ta ställning till förväntade konsekvenser av förslaget behöver Försäkringskassan mer ingående information om hur processen och prövningen ska genomföras.

Enligt förslaget om förordning för utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning ska bestämmelserna i 47 kap. 6, 8 och 9 §§ socialförsäkringsbalken (SFB) tillämpas för den som studerar med utbildningsbidrag vid vård av en närstående. Det innebär till exempel att

- en studerande med utbildningsbidrag inte får behålla utbildningsbidraget vid vård av närstående om den närstående för samma tid vårdas av annan vårdare
- de dagar som en studerande får behålla utbildningsbidraget vid vård av närstående ska räknas av från det totala antalet dagar som närståendepenning kan lämnas för den svårt sjuke

Högskolan och Försäkringskassan behöver alltså ha uppgifter om ovanstående punkter inför beslut om närståendepenning enligt SFB och behållande av utbildningsbidrag vid frånvaro enligt förordningen för utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning. Det innebär att det kommer att krävas ett informationsutbyte mellan högskolan och Försäkringskassan.

Försäkringskassan bedömer att det är rimligt att högskolan ansvarar för att denna information överförs mellan högskolan och Försäkringskassan när en studerande med utbildningsbidrag vårdar en närstående. Försäkringskassan uppskattar att det sannolikt är få ärenden som kan komma att bli aktuella för prövning hos högskolan, medan Försäkringskassan i princip skulle behöva inhämta information från högskolan i samtliga ärenden inför ett beviljande av närståendepenning.¹

Försäkringskassan saknar beskrivning av hur uppgiftsskyldigheten ska regleras. Försäkringskassan ser alltså behov av en reglering av uppgiftsskyldigheten i båda riktningarna mellan högskolan och Försäkringskassan om den föreslagna ordningen beslutas. Försäkringskassan önskar att uppgiftsskyldigheten regleras i förordningen för utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning.

Försäkringskassan kan konstatera att förslaget är snarlikt den ordning som gäller för doktorander med utbildningsbidrag enligt förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander. Vårt att notera är att det finns skillnader i författningstexterna. Försäkringskassan har svårt att avgöra om dessa

¹ Under perioden december 2014 till november 2015 fattade Försäkringskassan beslut i 17 147 ansökningar om närståendepenning. Ungefär 7 procent av ansökningarna inom förmånen resulterade i ett avslag. Det innebär att ca 15 947 ansökningar beviljades under denna period. (Källa: Avdelningen för analys och prognos, Försäkringskassan).

skillnader får några effekter. För studerande med studiestöd saknas motsvarande bestämmelser om att dagar då den studerande med bibehållet studiestöd vårdar en närstående ska räknas av från det totala antalet dagar som närståendepenning kan lämnas.

Försäkringskassan förespråkar vid vård av närstående i första hand en lösning som motsvarar den reglering som idag gäller för studerande med studiestöd eftersom den inte kräver samma administration eller behov av informationsutbyte. Reglering av uppgiftsskyldigheten blir då överflödigt. I andra hand förespråkar Försäkringskassan att högskolan genom förordningen för utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning ges ett tydligt ansvar för att information lämnas och hämtas från Försäkringskassan vid beslut om frånvaro för vård av närstående.

Försäkringskassan vill peka på att det för tillfällig föräldrapenning i kapitel 13 SFB finns flera förmånstider och att det är aktuell förmånstid för respektive grund som ska användas vid bedömningen enligt 11 § förordningen om utbildningsbidrag vid kompletterande pedagogisk utbildning. Här ser vi ett behov av förtydligande i förordningen.

4.7 Ändrade förhållanden

I 18 § andra stycket förordningen om utbildningsbidrag föreskrivs att den studerande ska lämna läkarintyg från och med den åttonde vårdagen vid tillfällig vård av barn. Försäkringskassan vill peka på att det enligt SFB kan finnas andra bevismedel än läkarintyg, till exempel vid sådant besök där läkare inte finns att tillgå (13 kap. 20 § 1 SFB).

4.8 Överklagande

Försäkringskassan noterar att den överklagandeordning som föreslås ger studerande med utbildningsbidrag samma möjlighet som doktorander med utbildningsbidrag enligt förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander. När den som har vårdats i efterhand inte bedöms som svårt sjuk av högskolan och den som studerar inte får behålla utbildningsbidraget vid frånvaro, anser Försäkringskassan att den studerande borde ha rätt att överklaga till domstol. Motsvarande bör även gälla när det handlar om vård av barn. Försäkringskassan vill därför poängtera att en överklagandeordning med domstolsprövning är att föredra för alla prövningar som görs enligt 13 kap. och 47 kap. SFB oavsett om prövningen sker av högskolan eller av Försäkringskassan.

4.10 Ändringar i socialförsäkringsbalken

Försäkringskassan uppfattar att avsikten är att den som studerar på den kompletterande pedagogiska utbildningen inte ska kunna få någon socialförsäkringsförmån som grundas på en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) eller sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall för samma tid som utbildningsbidrag lämnas. Försäkringskassan har inget att invända mot detta, men är tveksam till om det uppnås för rehabiliteringspenning, närståendepenning och smittbärrpenning genom förslaget nuvarande utformning.

Av 26 kap. 19 § SFB framgår att sjukpenning under studier med studiestöd enbart ska beräknas på inkomster som den försäkrade har under studierna. Det

finns inte någon motsvarande reglering för rehabiliteringspenning, närståendepenning och smittbärrpenning som också är SGI-grundade förmåner.

I promemorian konstateras att rehabiliteringspenning inte kommer kunna betalas ut för samma tid som den försäkrade får utbildningsbidrag, eftersom den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) föreslås vara vilande under den tiden. Försäkringskassan finner dock inget stöd i gällande lagstiftning för att inte kunna betala ut rehabiliteringspenning under tid som SGI är skyddad. Tilläggas kan att den samordningsbestämmelse som finns i 31 kap. 12 § SFB i nuvarande lydelse inte går att använda för att minska rehabiliteringspenning med motsvarande belopp som den försäkrade för samma tid får som utbildningsbidrag.

Försäkringskassans uppfattning är att det krävs en reglering för samtliga av de SGI-grundade förmånerna, för att förhindra utbetalning för samma tid som utbildningsbidrag. Försäkringskassan uppfattar att det i promemorian anges ett generellt hinder för utbetalning av ersättning när SGI är skyddad.

4.11 Sekretess i ärenden om utbildningsbidrag

Som den föreslagna regleringen har utformats kommer känsliga uppgifter om en närstående persons eller ett barns sjukdom inte att ha ett sekretesskydd eftersom skrivningen enbart avser beslut under frånvaro på grund av egen sjukdom.

Försäkringskassan anser att det är bra att förslaget omfattar bestämmelser om sekretess i likhet med de som gäller för ärenden om studiestöd. Speciellt med tanke på avsaknaden av bestämmelser om sekretess i förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander. För beslut om frånvaro vid sjukdom finns enligt förslaget ett sekretesskydd enligt samma lösning som för studiestöd under sjukdom (28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Motsvarande skydd saknas för beslut som avser frånvaro på grund av tillfällig vård av barn och vård av närstående. Det finns en risk att känslig information om en närstående eller ett sjukt barn kommer att sakna sekretesskydd i högskolans hantering.

6. Konsekvenser

Administrativa kostnader

Försäkringskassan har inget att invända mot bedömningen att ökningen av antal ärenden kan rymmas inom befintligt anslag under förutsättning att IT-utveckling inte behövs. Däremot vill Försäkringskassan också lyfta fram att det tillkommer ytterligare kostnader som inte finns redovisade. Det gäller en mindre kostnad för att uppdatera styr- och stöddokument samt eventuellt vissa blanketter.

Försäkringskassan bedömer att förslagets nuvarande utformning skapar behov av IT-utveckling, framförallt för att hantera personer som vårdar närstående. Med tanke på att det handlar om en tidsbegränsad satsning för ett mindre antal individer är Försäkringskassan ytterst tveksam till om kostnaden för en sådan utveckling är motiverad. Om förslaget inte ändras enligt det Försäkringskassan förespråkar i första hand, måste förutsättningar trots allt ges för att hantera de fåtal individer det kan röra sig om vid vård av närstående. När det gäller IT-

utveckling för att kunna hantera godkännande av sjukperiod ser Försäkringskassan att det kan finnas ett behov om antalet individer som berörs av satsningen ökar.

Om IT-utveckling behövs är tiden fram till ikraftträdandet inte tillräcklig och Försäkringskassan förespråkar i så fall ett senare ikraftträdande.

Beslut om detta yttrande har fattats av försäkringsdirektör Lars-Åke Brattlund i närvaro av avdelningschef Jan Andersson och rättschef Eva Nordqvist samt verksamhetsutvecklare Carolin Jarlehag, den senare som föredragande.

Lars-Åke Brattlund

Carolin Jarlehag